

Eğitimci yazar Ali Erkan Kavaklı'nın Görüşleri... "Türkiye'de Devletçi Bir Din Öğretimi Anlayışı Var"

Altınoluk Röportaj

2001 - Mayıs, Sayı: 183, Sayfa: 043

Altınoluk: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün girişimiyle düzenlenen bu sempozyum yapıldı. AB ile ilişkiler bu tür bir faaliyeti yönlendirmiş gözüküyor. Böyle bir sempozyum ne tür bir ihtiyaçtan doğdu?

Kavaklı: Geçen sene ekim ayında Almanya'nın Nürnberg şehrinde Prof. Johannes Laehneman tarafından "Dinler Arası Diyalog Forumu"nun yedincisi düzenlendi. Ankara İlahiyat Fakültesinden de bu foruma konuşmacı çağırıldı. İstanbul'daki sempozyumda bulunan bilim adamlarının çoğu, o foruma katılan konuşmacılar. İstanbul'da yapılan Nürnberg'deki forumun küçük bir grup tarafından tekrarı. Türkiye 1982'den beri resmî okullarda devlet eliyle din öğretimi veriyor. Almanya ve Avrupa devletlerinde de din öğretimi ve eğitimi var. Türkiye'deki Diyanet'in durumu, din dersi eğitiminin devlet eliyle verilmesi, din dersi öğretmenlerinin ve din adamlarının devlet memuru olması; temelde din ve devlet ilişkilerini ayırma esasına dayanan laikliğe aykırı.

Almanya'da Müslüman çocuklarına din dersi eğitimi verilmesi söz konusu oldu. Almanya, Diyanet'in Avrupa uzantısı olan DİTİP'i devlet örgütü olduğu ve devletin ideolojisini Almanya'ya taşıyacağı gerekçesiyle partner kabul etmedi.

Bu gerekçelerin yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri, din öğretimi konusunda Avrupalı teologların görüşlerinden faydalanmak ve din dersi öğretiminde yeni anlayışlardan, yeni metotlardan faydalanmak istemişler. Türkiye'de MGK'nın onaylamadığı bir değişim olmaz, ama AB'in bazı konularda Türkiye'yi laikliğe ve sekülerizme zorladığı kesin.

DİN ÖNEM KAZANIYOR

Altınoluk: Ortaya çıkan belli başlı sonuçlar nelerdir? Sonuçları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kavaklı: 19. ve 20. yüzyılda pozitivist anlayışla din toplum dışına itildi ve vicdanlara hapsedildi. Postmodern dünyada din yeniden önemini gösterdi. Birçok bilim adamının vurguladığı gibi din; ekonomik, sosyal, kültürel hayatta ve özellikle kişilerin kimliğinin belirlenmesinde çok önemli bir rol oynuyor. Bu sempozyum, dinin çocuklara mutlaka yeni metotlarla öğretilmesi gerektiğini bir kere daha ortaya koydu. Bir çok tebliğci, din eğitiminin sadece devlete bırakılmayacağını, aile ve cemaatlerin bu konuda söz sahibi olması gerektiğini anlattı. Alman bilim adamları, din eğitiminin içeriğinden tamamen kilise ve cemaatlerin sorumlu olduğunun altını çizdiler; devletin sadece müfredatın kanunlara uygunluğunu denetlediğini ve okullarda din eğitimine imkân hazırladığını belirttiler.

Türkiye'de cemaatlerin ve velilerin müfredatın hazırlanmasında rol oynamaması, devletin dini devletleştirdiği, dine müdahale ettiği ve din dersi öğretiminde ideolojisini de verdiğini ortaya koydu. Bilim adamlarının tebliğlerinden çıkan genel sonuçlar şöyle: Din; hayata anlam kazandırıyor, ölüm ve sonrası ile ilgili soruları cevaplandırıyor.

Postmodern dünyada dine olan ilgi gittikçe artıyor. Buna karşılık politikaya, kurumlara, enstitülere, kiliselere olan ilgi azalıyor. Din, özellikle çocukların kişilik gelişmesine olumlu etki yapıyor, onlara kimlik kazandırıyor. Din, insanların ruhî sağlıklarını korumalarını, acı ve ıstıraplar karşısında sabırlı olmalarını sağlıyor. Din; ön yargıların kaldırılmasına ve ortak değerlerin tespitine yardım eder. Dinsiz olanların da ahlâka ihtiyacı var. Din dersi almayan öğrencilere ahlâk dersi verilmeli. Etik, dinden vazgeçemez. Din, zaten etikçidir. Laiklikte din vicdanlara hapsedilmek istenmişti. Bugün din kültürel,

ekonomik, sosyal hayatta yeniden rol sahibi. Globalleşen dünyada dinin; toplum, kültür, ekonomi, siyaset ve ahlâk üzerinde çok önemli etkisi var.

Din eğitimi sadece devlete bırakılmamalı, aile ve cemaatler din eğitiminde önemli ölçüde rol almalı. Mezhepler ve dinler arasındaki farklara ilgi azalıyor, dinin kişiye huzur kazandıran yönü araştırılıyor, kişilerin özel hayatlarında dine ilgisi artıyor. Din barışa hizmet ediyor. Dinin gücü elinde bulunduranlar tarafından istismar edilmesi önlenmeli.

YENİ METOTLAR

Sempozyumda din eğitiminde yeni metotlar ve yeni yöntemler bulunması üzerinde de duruldu. Bilim adamlarının tebliğlerinde yer alan metot ile ilgili düşünceler şunlar: Dünya globalleşiyor, turizm artıyor, medya dünyadaki kültürleri evlere taşıyor. Bu durum, insanların öteki din ve kültürlerle olan ilgisini artırıyor. Buna paralel olarak öğrencilere sadece kendi dinleri öğretilmemeli ve öteki din ve dünya görüşleri hakkında da bilgi verilmeli. Öteki dinlere bakış açısı değişmeli, doğrunun relatif olduğu kabul edilmeli.

Başka dinlere ve dünya görüşlerine saygı gösterilmeli. Farklı görüş ve inanışlar tolere edilmeli. Başka dinlere mensup insanlarla karşılaşmalı, tanışmalı ve onların dinini öğrenmede karşılıklı olarak bilgi alış-verişinde bulunulmalı. Din eğitiminde anlatmaya dayalı eski metotlar terk edilmeli, yeni metotlar aranmalı.

Soru sorarak ders işlemeli, öğrencilerin sorularına ve problemlerine çözüm olacak şekilde ders anlatılmalı. Hikâye anlatarak yorumlanması sağlanmalı.

Öğretmen sadece anlatıcı değil, moderatör olmalı, öğrenmeyi öğretmeli. Din eğitimi aileden başlayarak okulda, mabetlerde ve cemaatlerde de verilmeli. Din öğretimi ile yetinilmemeli, dinin eğitimi de yapılmalı. Dinin felsefesi öğretilmeli. Ezbere dayalı ibadet formları, ilmiyal bilgileri ile yetinilmemeli, öğrencinin neye-niçin inandığını sorgulaması sağlanmalı. Farklılıklar zenginlik kabul edilmeli, farklılıkları koruyarak birlikte yaşamayı amaçlayan bir anlayışla din eğitimi yapılmalı. Okullar, sadece dini bilgilerin verildiği yerler olmamalı, dinin yaşandığı yerler olmalı. Okullar, bütün insanlığın gelişmesine katkıda bulunmalı. Eğitimcinin görevi, problem çözmek olmalı, din eğitimi öğrencilerin problemlerini çözecek şekilde verilmeli. Günlük hayattan ve onun gereklerinden soyutlanmamalı. Din dersi Almanya'da olduğu gibi ilkokul birinci sınıftan itibaren verilmeli.

Tarih, coğrafya, sosyal bilgiler gibi derslerde de dinî eğitim yeri geldikçe desteklenmeli. Din eğitimi, geleneksel metotlarla değil, bilimsel ve yeni metotlarla verilmeli. Teknolojiden ve iletişim araçlarından azamî ölçüde faydalanılmalı.

DİN VE DİNDARLAR BASKI ALTINDA

Sempozyum, toplumun ve insanların psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeni metotlarla din eğitim ve öğretimin yapılması konusunda verimli görüş alışverişi yapılmasına vesile oldu. Türkiye bu defa okullardan dini kovan Fransız laikliği yerine, devlet okullarında din eğitimi veren Alman sekülerizmi ile görüş alışverişinde bulunmayı tercih etti.

Görünen o ki, Avrupa Birliği zorlamazsa devlet, bildiğini okumaya devam edecek. Bizimkiler ne kilise okullarına ve özel okullara izin veren Fransız sistemini benimsiyor, ne de din eğitimini kiliseye (Bizde kilise yerine Diyanet olmalı, ama Diyanet ekonomik ve idari yönden özerk olmalı.) bırakan Alman eğitim sistemine razı oluyor. Görüş alışverişinde bulunuldu, o kadar.

Alman sistemine göre; dini eğitimini tekelinde tutan, Diyanet'i memurla idare eden, hutbeyi Ankara'dan gönderen bizim sistem ne laik, ne sekülerist. Din ve dindarlar kontrol ve baskı altında.

İşin özü bu. Dileriz bu tür sempozyumlar, devlet adamlarının din öğretiminde de devletçi anlayıştan vazgeçmesine vesile olur, dine ve dindarlara hürriyet sağlar.

Altınoluk: Yurt dışından gelen katılımcılarla özel görüşmeler yapma imkânı buldunuz. Katılımcılar toplantıyı nasıl değerlendirdiler? Özel intibalarını alabildiniz mi? Avrupa ile Türkiye'deki dini özgürlükleri kıyaslamaları nasıl oldu?

MİLLİ EĞİTİM BAKANININ ONAYLAYACAĞI DÜŞÜNCELER

Kavaklı: Genel olarak olumlu, fakat Türk bilim adamlarının fikir üretme, görüş belirtme konusundaki çekingenlikleri Alman bilim adamlarının dikkatini çekti.

Tebliğlere ara verildiği sırada kahve içmeye çıktık. Prof. Dr. Johannes Laehnemann ile Nürnberg'den tanışıyoruz. O beni Almanya'nın tanınmış din pedagogu Prof. Karl Ernst Nipkow ile tanıştırdı. Nipkow benim gazeteci ve yazar olduğumu öğrenince yakınmaya başladı:

- Hangi konuda Türk bilim adamlarına görüş sordumsa net bir cevap alamadım. Kimisi düşünmeliyim, diyor. Kimisi yuvarlak, sisli lâflar söylüyor. Bunlar nasıl bilim adamı, anlayamadım. Siz ne diyorsunuz? Bilim adamının kendi alanında düşüncesi olmaz mı?

Gülümsedim.

- Bay Nipkow, dedim. Bunlar memur bilim adamı. Türkiye'de üniversite kapatılıyor, sesini yükselten bilim adamları üniversiteden atıldı, unvanı elinden alındı.

Mavi gözlerini iri iri açtı:

- Yaaa! Şimdi anladım. Hepsi de eğitim bakanının onaylayacağı şekilde konuşuyor. Demek memur bunlar...

DEVLET DİNLER KARŞISINDA TARAFSIZ OLMALI

Prof. Nipkow, sempozyuma sunduğu tebliğinde menfi ve müspet din hürriyetinden söz etti.

"1993 yılında yayımlanan Avrupa Konseyi Bildirisi'nde okullarda din dersi eğitimi verilmesi gerektiği yer alıyor. Demokrasilerde anayasal değerler, özellikle temel haklar ve insan hakları, din eğitimi ölçü almaktadır. Almanya'da 1. Dünya Savaşı sonunda devlet kilisesi feshedilmiş, ama devlet ve dinî cemaatler birbirinden kesin çizgilerle ayrılmamıştır; katı bir laiklik söz konusu değildir.

Olumsuz din hürriyeti anlayışına göre devlet, dinler karşısında tarafsızdır ve vatandaşlarına herhangi bir dini empoze etmez. Olumlu din hürriyeti anlayışına göre de dinî cemaatler, din eğitimi kendileri verir. Din eğitimi mecburi ders olarak okullarda verilir, istemeyen etik dersine gider.

Sadece dinî bilgi vermek yeterli değildir. İnsan kendi dinini iyi bilmeli ki öteki din mensuplarına da saygılı olsun. Günlük hayatta problemleri çözecek kimselere ihtiyaç var.

Devlet, dine hürriyet tanımalıdır. Birey, kendini devlete karşı koruyabilmeli. Almanya'da tüm öğrencilere din eğitimi verilir. Devlet, bütün dinlere eşit uzaklıkta durmak zorunda. Dini görüşler arasında hoşgörü olmalı. Anayasaya göre dinler arası anlaşmayı dinler sağlamalı, devlet değil."

Rumeli Hisarı'na gezmeye giderken Prof. Nipkow, Prof. Mokrosch'a yakındı: "Sonuç oturumunda tebliğler değerlendirirken menfi din hürriyeti konusuna hiç değinilmedi. Devletin dinler karşısında tarafsız olması gerektiği konusuna yer verilmedi. Hatta bu konudaki düşüncelerim duymazdan gelindi."

Prof. Mokrosch da kendi tebliğine aynı şekilde yaklaşıldığını ifade etti.

Din öğretiminin okullarda verilmesini olumlu bulan Alman bilim adamları, Türkiye'deki laiklik anlayışı ve uygulaması konusunda kimi zaman küçük dillerini yutacak gibi oldular. Size birkaç anekdot aktarmak istiyorum:

SKANDAL SKANDAL SKANDAL

Yeni Şafak muhabiri Ümmühan Atak, ülkenin geçirdiği ekonomik krize rağmen 100 milyar lira verilerek Radisson Hotel'de düzenlenen sempozyumun kapanış oturumunu takip etmek üzere salona girdi. Salon kalabalık mı, kalabalık. Ben basın bölümündeyim. Baktım Ümmühan Hanım ayakta kaldı.. Oturacak yer bulamıyor. Ayağının ucuna basarak birkaç resim aldı. Sonra duvarın kenarına çekildi. İşaret edip yerimi verdim. Protokolün en ön sırasına gidip oturdum. Zira orada bir kişilik yer vardı. Resim çekmeyi bitirmiş, notlar alıyordum. Bir ara Ümmühan Atak yeniden resim çekmek üzere benim bulunduğum yere geldi. Zira sahneye daha yakındı. Birkaç resim aldı. Selâmlaşıp ayrıldık.

Sempozyumun son günü Alman Prof. Karl Ernst Nipkow ile beraber olduk. Ona Rumeli Hisarı'nı, Yıldız Parkı'nı, Topkapı Sarayı'nı gezdirdim. Bu arada bol bol başörtüsü, eğitim, fundamentalizm, demokrasi muhabbeti yaptık.

Prof. Nipkow bir ara bana:

- Türkiye'de demokrasi var. Durum iyi, dedi. Başörtülü kız gazetecilik yapıyor.

- Var, dedim. O gazeteci kız, idaresi Avrupalı olan oteldeki toplantıları takip edebiliyor, ama üniversitedeki toplantıları takip edemez.

- Neden?

- Bir defasında Sağlık Bakanı Osman Durmuş'un da katıldığı İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesindeki bir toplantıyı takip etmek istedi. Görevliler onu içeriye almadılar. Kapıda kaldı. Çeneden sakallı, 72 yaşındaki saçlarının yarısı beyazlamış, kırmızı yüzlü Prof. Nipkow, mavi gözlerini iri iri açarak:

- Olamaz, dedi.

- Bütün televizyon kanalları gösterdi.

- Skandal, skandal, skandal!

Prof. Nipkow, Almanya'nın din eğitim alanında en önde gelen pedagogu.

ELİMDE OLSA BAŞÖRTÜSÜNÜ SERBEST BIRAKIRIM

Prof. Nipkow ile Türkiye'nin en önemli problemi başörtüsü yasağını konuştuk. "Almanya'da böyle bir problem yok." dedi. "Öğrenciler her türlü okulda başörtüsü ile okuyabilirler. Ama İslâm, Hıristiyanlık

gibi değil. Din ve devlet ilişkileri iç içe. Başörtüsü; siyasi simge olarak kullanılmamalı. Fundamantelizme yol açmamalı."

- Bay Nipkow, başörtüsü yasağı bir çeşit diskriminirung. Kadınlar, dünyanın neresinde bir devlet kurmuş veya devlet düzenini tehdit etmiş. Okumak isteyen kızları böyle bahanelerle okula almamak doğru mu? Aynı düşüncedeki erkek derse giriyor, kızlar dışarıda.

- Haklısın. Elimde olsa serbest bırakırım.

Sempozyuma Nürnberg'den katılan Prof. Johannes Laehnemann da kendisiyle yaptığım röportaj sırasında her türlü baskının kötü olduğunu söyledi. Alman profesörler Prof. Laehnemann, Prof. Nipkow, Prof. Mokrosch Almanya'daki okullarda hiçbir şekilde başörtüsü problemi yaşanmadığının altını çizdiler.

Hatta okullardaki kılık kıyafet uygulamasının doğru olmadığını söylediler. Prof. Reinhold Mokrosch: "Okulu hayattan ayırmak ve bir adaya çevirmek doğru değil. Öğrenci kendi insiyatifi ile ne giyeceğini belirlemeli. Kişiliğini geliştirmeli."dedi.

"ÜNİVERSİTE KAPAMAK MI? TERÖR ÖRGÜTÜ RAF, ÜNİVERSİTE AÇARSA BELKİ..."

Lobide sohbet ederken bir arkadaş Prof. Johannes Laehnemann'a Türkiye'de bir üniversitenin kapatılmak istendiğini, böyle bir şeyin Almanya'da mümkün olup olmayacağını sordu. Prof. Laehnemann, şaşırmişti. Bir süre bana baktı, sonra dudak büktü: "Üniversite kapamak mı? Terör örgütü RAF üniversite açarsa belki..." deyiverdi.

İSLÂM BARIŞ DİNİ

Alman bilim adamları ile hep olumsuz şeyler konuşmadık. İstanbul'un güzellikleri, misafirperverliğimiz onları büyüledi. Size birkaç güzel anekdot da nakletmek isterim.

Alman profesörlerle Sultanahmet Camisini gezdik. Caminin güzelliğine hayran kaldılar. Prof. Reinhold Mokrosch ve Prof. Reimund Hönen, İstanbul'un güzelliklerini görmek için 60 küsür sene beklediklerini söylediler.

Prof. Mokrosch'a İslâm dini size göre nasıl bir din diye sordum. Osnabrück Üniversitesi'nde teoloji okutan Prof. Mokrosch şunları söyledi:

"İslâm barış dini. Allah'a teslimiyet dini. Büyük cihadı emrediyor. Büyük cihat, içimizdeki kini yenmek, nefis terbiyesi yapmak demek. Büyük cihadı herkes öğrenmeli. Tek Allah'a inanıyoruz. Ahiret, sevap, günah, cennet ve cehennem, melekler, kitaplar... Üç dinin ortak paydaları."

Prof. Mokrosch, Sultanahmet Camiine hayran kaldı. Akşama yakın camiye ziyaret ettik. Akşam olunca ben namaz kılmak istedim. Üç profesör, arkada kalıp namazı seyrettiler. Doğu Almanya'dan gelen Prof. Hönen ilk defa Müslümanların ibadetini gördüğünü, çok etkilendiğini söyledi.

Namazdan sonra Osman Nuri Bedir Hoca ile imam odasında sohbet ettik. Osman Nuri Hoca, takvayı anlattı. Kur'an'da geçen takva kavramını açıkladı. "Sizin en hayırınız, Allah'tan en çok korkmanızdır", âyetini okuyup açıkladı. Din, imamın görevleri, imamın bir günü, din adamlarının geliri üzerine sohbet ettik. Misafirler, bu görüşmeyi çok verimli buldular. Sultanahmet Camii imamıyla sohbet etmek, her turiste nasip olmaz, dediler ve bu imkânı sağladığım için bana defalarca teşekkür ettiler.

DÜRÜSTLÜK NEREDE KALDI?

Almanlar çok dürüst insanlar. Bir keresinde yol boştu, hızımı alamadım, kırmızı ışıkta geçtim. Prof. Nipkow söylendi durdu:

- Bay Kavaklı, kırmızıda geçtiniz. Kırmızıda geçtiniz. Kırmızıda geçtiniz. Kırmızı ışıkta geçmenin büyük günahlardan biri olduğunu anladım ve Alman bilim adamları arabamda iken bir daha kırmızı ışıkta geçmeye kalkışmadım. Boğazın güzelliklerini seyrede ede Rumeli Hisarı'na gittik. Arabayı park ettim.

Birlikte hisara yöneldik ve kapıdan içeri girdik. Bilet kesme kulübesinde kimse yoktu. Ben içeriye doğru yürüdüm. Prof. Nipkow ve Prof. Mokrosch, kulübenin önünde kaldılar. Şaşkın şaşkın bana bakıyorlardı. O saate kadar beni iyi bir moralist olarak tanıdığını söyleyen Prof. Mokrosch, yüksek sesle:

- Bay Kavaklı, dedi. Dürüstlük nerede kaldı? Burada bekçi olmayabilir. Bilet parasını kulübenin camekânına bırakalım. Gülerek:

- Birisi alıp götürür, dedim. Öyle şey olur mu, der gibi baktı. Adamların dürüstlüğüne hayran kaldım. Çok hoşuma gitti. Baktım parayı kulübe camına bırakacak. Hava rüzgârlı. Paralar belki uçup gidecek. Görevlilerin içeride olduğunu biliyordum. Bir gün önce Prof. Johannes Laehnemann ile geldiğimizde, hisarın içindeki kulübenin soğuğa karşı daha iyi korunduğunu, görevlilerin çay yapıp orada içtiklerini görmüştüm. Durumu anlattım. Hisarı gezdikten sonra çıkarken biletleri alabileceğimizi söyledim.

- O zaman başka, dedi Prof. Mokrosch. Bir gün önce bana amaç ve araç değerleri anlatmıştı. Ona göre erdemler ikiye ayrılıyordu:

1. Amaç olan erdemler.

2. Araç olan erdemler.

Okumak, bilim ve teknoloji, çalışmak, temizlik, düzen, disiplin, dakiklik, işini çok iyi yapmak, risk almak, bir şeyi yapabilme yeteneğini geliştirmek... Bütün bunlar güzel şeyler, ama araç olan erdemler. Bunlar insanı köleleştirmemeli. İnsan, araç değerlerin esiri olmamalı. Okumak bizatihi bir erdem değil. Önemli olan ne okuduğumuz. İnsanlar abuk subuk, hatta zararlı şeyleri de okuyor. Prof. Mokrosch'a göre amaç erdemler şunlar: Sevgi, hakikate bağlılık, dürüstlük, adalet, tolerans, sosyal barış, dostluk, yardımseverlik, hürriyet... Ona göre araç erdemler, amaç olan erdemlere ulaşmak içindi. Bay Mokrosch, iyi bir ahlâk analizcisi idi ve amaç erdemleri samimi olarak benimsemişti. Birlikte içeri girdik. Görevliler içerideki kulübede idiler. Beni görünce tanıdılar. Biletleri çıkarken almak istediğimizi söyledim.

- Olur, dediler. Hisarı hayranlıkla gezdiler. Özellikle Prof. Nipkow, böyle muhteşem bir hisarın 4 ayda yapılabileceğine inanamadı. Hisarın duvarları üzerinden boğazın defalarca resmini çekti. Hisarı gezerken din, başörtüsü, demokrasi, Türkiye'deki yolsuzluklar üzerine sohbet ettik. Prof. Nipkow, batan bankaların devlet kesesinden kurtarıldığını, mevduata devlet garantisi uygulandığını duyunca hayretler içinde kaldı. Mavi gözlerini iri iri açarak:

- Olamaz, dedi. Halkın ödediği vergilerle, banka kurtarılır mı?

DİNDAR İNSANLAR

Alman misafirlerimi çok dindar buldum. Prof. Johannes Laehnemann, İstanbul'da geçirdiği pazar günü, Protestan kilisesinin yerini bilmediği için gidemediğini ve üzüldüğünü söyledi.

Prof. Laehnemann ve Prof. Nibkow ile ne zaman yemek masasına oturdumsa yemeğe başlamadan önce başlarını önlerine eğip gözlerini yere indirdiler. Ellerini birbirine kenetlediler ve dua ettiler. Bizim evdeki sofrada Prof. Laehnemann'a duayı sesli yapmasını rica ettim. Hiç nazlanmadı. "Allah'ım bugünkü rızığımızı verdiğin için sana müteşekkirim." diyerek dua etti.

Altınoluk: AB ile ilişkiler, milli kimlik ve din kültürü konusunu daha acil olarak gündeme getirecek gibi gözüküyor. Bu manada ülkemizde din öğretimini yeterli buluyor musunuz?

Kavaklı: Türkiye laik de seküler de değil. Dini devletleştirmiş, din eğitimi verirken devlet ideolojisi de aktarıyor. Din ve dindarlar baskı altında tutuluyor. Din öğretimi verilmesi güzel, ama bu dersin müfredatı, Almanya'da olduğu gibi cemaatler ve velilerin sorumluluğunda hazırlanmalı. Diyanet, Avrupa'daki kiliseler gibi, hem ekonomik hem de yönetim bakımından özerk olmalı. Din eğitimi verilmesi konusunda sorumlu olmalı. Din dersi öğretmenlerinin ve din adamlarının devlet memuru olması, laikliğe aykırı. Devletin dine müdahalesi anlamı taşıyor ve AB kriterlerine uymuyor. Türkiye, laiklik karşıtı uygulamalardan vazgeçmek zorunda.

Altınoluk: Din öğretimiyle ilgili başka önerileriniz var mı?

Kavaklı: Devletçi din öğretimi anlayışından hemen vazgeçilmeli.

Din dersi ilkokul birden lise sona kadar haftada iki saat verilmeli.

Müfredatı, devlet memuru olmayan din adamları, pedagoglar ve cemaatler belirlemeli.

Din öğretimi veren din adamları ve din dersi öğretmenleri, devlet memuru olmamalı.

Anlatıma dayalı din öğretiminden vazgeçilmeli, yeni metotlar benimsenmeli.

Çocukların ihtiyaçlarını dikkate alan, kimliklerinin oluşumuna yarayan, manevî ihtiyaçların tatminini esas alan bir din öğretim ve eğitimi yapılmalı.

Din adamları ve din dersi öğretmenleri ekonomik kısıkaçtan kurtarılmalı. Yeni eğitim metotlarını öğrenebilmeleri için eğitime tabi tutulmalı.

Altınoluk: Bu verimli görüşme için teşekkürler.

Kavaklı: İlginizden dolayı ben de teşekkür ederim.